

12 Transport

Minimaliseren van kilometers

SenterNovem bekijkt het transport van drukwerk in onze optiek veel te beperkt. Zij beschouwd alleen het uiteindelijke transport vanaf de drukkerij naar de klant. Dit is vaak slechts een klein deel van het werkelijke aantal kilometers dat drukwerk moet reizen voordat de klant het ziet. Veel kilometers gaan zitten in het transporteren van deelproducten tussen toeleveranciers die allemaal deel uit maken van de totale productieketen. Denk bijvoorbeeld aan een binder of een stansbedrijf, die verschillende deelbewerkingen uitvoert aan de plano drukvellen.

In onze optiek is de visie van SenterNovem dus te beperkt. Wij streven naar het minimaliseren van het totaal aantal kilometers dat drukwerk aflegt. Economisch gaat deze hand in hand met onze strategie tot het minimaliseren van het "werk derden". Of wel; doe zoveel mogelijk bewerkingen zelf in huis. Zodoende kunnen wij zelf drukken, vouwen, hechten, boren, rillen, stansen, pregen en couverteren van zowel A4 als A5 enveloppen. Dat maakt ons niet alleen flexibel, maar hiermee besparen we ook op onnodige drukwerkkilometers.

Transport

Onze bedrijfsauto

De kilometers die wij met drukwerk rijden worden afgelegd in onze Caddy Bluemotion. Deze auto heeft natuurlijk een roetfilter en staat garant voor een laag verbruik. Natuurlijk voldoet de motor aan de EURO4-norm zodat deze ook in milieuzones mag rijden. Daarbij combineren wij zoveel mogelijk leveringen aan klanten per rit.

OVERMORGEN

Informeert

Duurzaam Drukwerk

Ook voor groen drukwerk
waarmee u
voor de dag
kunt komen!

MORGENSTOND
DRUKKERIJ

- Chemieloze CTP
- FSC® Gecertificeerd
- 100% Groene Stroom
- Bio-inkten
- IPA arm drukken
- Recycling van afval
- Milieuvriendelijke verpakkingen
- Minimaal transport

Colofon

Deze brochure is met zorg samengesteld door Drukkerij Morgenstond. Realisatie, tekstschrijven, vormgeving, druk en verspreiding hebben allemaal in eigen huis plaatsgevonden. Niets uit deze uitgave mag op enigerlei wijze worden overgenomen of vermenigvuldigd zonder uitdrukkelijke toestemming van Drukkerij Morgenstond. Aan de inhoud kunnen geen rechten worden ontleend.

Onze gegevens

Drukkerij Morgenstond b.v.
Zichtenburglaan 13
2544EA Den Haag
Tel. 070 366 15 48
Fax 070 309 98 74
Gsm 06 30474477

www.morgenstond.nl
info@morgenstond.nl

Blanco papier nodig?
www.papierhier.com

Contactgegevens

Minimaliseer plasticgebruik en recycle meer

In ons bedrijf wordt al het verpakkingsmateriaal van inkomende goederen zo veel mogelijk hergebruikt. Dat betekent dat de houten pallets retour gaan naar de leverancier en dat het wikelfolie gescheiden wordt aangeboden, zodat het gerecycled kan worden.

Daarbij verpakken wij al ons drukwerk in papier of kartonnen dozen, dus nooit in milieubelastend krimpfolie. Alle snijresten van het papier dat bij ons gesneden is wordt ook gerecycled, waarbij we zelfs onderscheid maken tussen wit en bedrukt papier.

Poetsdoeken worden aangeboden bij een bedrijf dat deze wast en weer hergebruikt.

Papierrecycling in Nederland

Nederland geldt internationaal als een koploper op het gebied van recycling. Met 90% papierrecycling (resultaat van 2009) staat Nederland nu aan de top in Europa. Nederlands oudpapier en -karton is ook een belangrijk en waardevol exportproduct. Over de hele wereld wordt het ingezet als grondstof om weer terug te keren als bijvoorbeeld verpakking van een nieuwe kleurentelevisie. De export van oudpapier en -karton bedraagt circa 1 miljoen ton. De Nederlandse oudpapierindustrie behoort daarmee tot de grootste leveranciers van oudpapier en -karton in Zuidoost-Azië.

Papierrecycling

Collectieve inkoop van groene stroom

Via onze branche organisatie KVGGO, kopen wij gezamenlijk met andere drukkerijen collectief groene stroom in bij RWE. De Stichting Energie Inkoop (SEI), brengt de energiekosten voor aangesloten bedrijven terug door collectief in te kopen. De SEI heeft zowel voor gas als elektriciteit aantrekkelijke contracten kunnen afsluiten. De contracten zijn afgestemd op het daadwerkelijke energieverbruik van de aangesloten onderneming.

De lagere tarieven resulteren voor de grafimedia-branche in een gezamenlijke besparing van 1,7 miljoen op de gas- en elektriciteitskosten. Per lid resulteert dit in kortingen van 6 tot 17 procent op de rekening voor elektriciteit en gas.

RWE

RWE is het moederbedrijf van Essent. Een internationaal energieconcern met activiteiten in heel Europa. En zelfs daarbuiten. RWE is een van de vijf toonaangevende stroom- en gasleveranciers in Europa. En is actief in de hele energieketen: van olie-, gas- en bruinkoolwinning, de bouw en exploitatie van conventionele en duurzame energiecentrales, de handel in grondstoffen tot het transport en de verkoop van stroom en gas.

Introductie

Drukkerij Morgenstond is opgericht in 1961 en bestaat dus in 2011 al 50 jaar. Zij begon als eenmanszaak, met in die tijd al een sterke drang naar vernieuwingen en creatieve oplossingen voor haar klanten. Eén van de aandachtspunten van de afgelopen tijd is het realiseren van werkmethodeen waardoor duurzaam drukwerk voor onze klanten geproduceerd kan worden. Inmiddels kunnen wij stellen dat wij voldoen aan de criteria die SenterNovem als norm heeft geïntroduceerd. Met andere woorden; wij zijn een echt groene drukkerij!

Met deze folder willen wij u graag informeren over de stappen die wij gezet hebben naar het vervaardigen van Duurzaam Drukwerk.

Waar kunt u ons vinden?

Drukkerij Morgenstond is gevestigd aan de Zichtenburglaan op industrieterrein "Zichtenburg" aan de zuidkant van Den Haag. Wij beschikken over 200m² eigen parkeerterrein, dus u kunt bij ons voor de deur gratis parkeren.

**50
jaar****Windparken & Waterkrachtcentrales**

RWE/Essent heeft in Nederland 10 windparken met honderden windturbines en is daarmee een van de grote producenten van windenergie in Nederland. De windparken voorzien jaarlijks ruim 450.000 huishoudens van stroom. Essent bezit onder andere het grootste windpark van Nederland, Westereems in Groningen.

Een klein deel van de duurzame energie komt voort uit opwekking via waterkrachtcentrales, waarmee jaarlijks ruim 10.000 huishoudens voorzien worden van groene stroom.

Duurzame energie**Nadruk op Zuid-Holland**

Wij hebben klanten die meerdere vestigingen in het land hebben. Natuurlijk voorzien wij dan alle locaties van drukwerk, maar het grootste deel van onze klanten is gevestigd in de driehoek Leiden, Utrecht, Rotterdam. Natuurlijk zijn wij vooral thuis in Den Haag en het Westland.

Verzorgingsgebied

Het Binnenhof, Den Haag

't Woudt, Westland

Overheid als initiator duurzaam drukwerk

De overheid wil concrete stappen zetten naar een duurzame samenleving en geeft zelf het goede voorbeeld. Door als overheid duurzaam in te kopen, krijgt de markt voor duurzame producten een stevige impuls. De overheden hebben duidelijke doelen gesteld: het Rijk wil in 2010 voor 100 procent duurzaam inkopen; gemeenten, provincies en waterschappen minstens 50 procent.

SenterNovem ondersteunt overheden om de doelstellingen te bereiken, onder andere door duurzaamheidscriteria te ontwikkelen voor alle producten, diensten en werken die overheden inkopen. De bevindingen van SenterNovem kunnen dus ook voor niet overheidsbedrijven als uitgangspunt genomen worden, vandaar dat bedrijven zich aansluiten bij deze zogenaamde duurzaamheidscriteria, zodat zij een raamwerk hebben waardoor ze duurzaam in kunnen kopen.

Implementatie van de duurzaamheidscriteria

In de duurzaamheidsverkenning is onderzocht in hoeverre het zinvol is ook voor digitaal printwerk duurzaamheidscriteria te ontwikkelen. Men besloot digitaal printwerk niet mee te nemen in de afbakening van deze productgroep. In onze optiek is dat een foute bevinding, maar dat komt nog ter sprake.

De criteria voor de productgroep Drukwerk zijn zorgvuldig, met raadpleging van verschillende belanghebbenden, samengesteld. Drukkerij Morgenstond heeft actief haar productieprocessen afgestemd op de vastgelegde criteria zodat wij voldoen aan de gestelde duurzaamheidscri-

teria. Zo zijn wij FSC® gecertificeerd en werken nu conform de geformuleerde criteria voor duurzaam inkopen van drukwerk. Dit is het resultaat van het doen van nieuwe investeringen in milieuvriendelijke machines, maar ook door het gebruiken van andere grondstoffen en/of leveranciers.

Implementatie

Meer informatie?

Een selectie van relevante websites:

- www.duurzaaminkopen.nl
- www.vrom.nl
- www.fo-industrie.nl
- www.kvgo.nl
- www.dienstencentrum.com
- www.scgm.nl
- www.infomil.nl
- www.svanen.nu
- <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel>

ISO-Propyl-Alcohol reductieplan

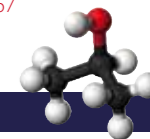
De offset-druktechniek is gebaseerd op het water-versus-olie principe: water en olie (inkt) stoten elkaar af. Op de delen van de drukplaat waar geen inkt mag komen, wordt vochtwater aangebracht. In het vochtwater zit vaak een hulpstof: Isopropylalcohol (IPA).

IPA is een vluchtige organische stof met grote technische voordelen. De insteltijden zijn korter en de papier- en inktverliezen zijn daarmee beduidend minder. IPA (vlampunt 12°C) verdampt dus erg snel. Dit is zowel vanuit milieuoogpunt als vanuit arbeidshygiënische overwegingen niet ideaal, vandaar dat wij steven naar minimalisatie van het IPA-gebruik. De meeste drukpersen zijn technisch niet in staat om zonder IPA te kunnen drukken.

Wij investeerden in een KBA Performa 74, die dat technisch wel kan, en werken inmiddels met het IPA-reductieplan waarmee wij streven naar IPA-loos drukwerk. Op dit moment werken wij met bepaalde toevoegingsmiddelen waardoor wij in staat zijn met 4% IPA te drukken. Dat is ver onder de wettelijk vereiste grens en al dicht bij onze streefwaarde van 0%.

ISO-Propyl-Alcohol

Isopropyl alcohol (propan-2-ol, 2-propanol ofwel IPA) is een algemene naam voor een chemische samenstelling met de moleculaire formule C₃H₈O. IPA wordt gemaakt door water met propaan te combineren. IPA is algemeen verkrijgbaar. Net als aceton, lost het veel soorten niet-polaire moluculen op, waardoor het zeer geschikt is om vette stoffen mee schoon te maken. Het verdampt erg snel en is relatief ongiftig vergeleken met de alternatieven. R-zinnen: R11 R36 R67

ISO-Propyl-Alcohol

Plantaardige inkten en oplossingmiddellarme wasmiddelen

Offset-drukinkt bestaat voor een belangrijk gedeelte (het percentage wisselt afhankelijk van de precieze toepassing) uit oliën. De inkt kan worden gemaakt op basis van minerale oliën (aardolie) of plantaardige (vegetale) oliën, uit bijvoorbeeld lijnzaad, soja, zonnebloemen of koolzaad. Naast oliën bestaat de inkt uit harsen, pigmenten, droogstoffen en andere toevoegingen, die lastiger op plantaardige basis geleverd kunnen worden. Toch bestaan er offset-drukinkten op volledig plantaardige basis; één daarvan is de Van Son LASERPlus serie. SenterNovem onderzocht is in hoeverre duurzaamheids-winst valt te behalen door in de inkt uitsluitend oliën op plantaardige basis toe te passen. Plantaardige olie is immers in tegenstelling tot minerale olie geen eindige grondstof. Plantaardige inkt hardt echter volledig door, terwijl minerale inkt verweekbaar is. Hierdoor kan plantaardige inkt moeilijker van het papier los te weken zijn als het papier het recyclingsproces in gaat. Per saldo is er weinig verschil in het milieueffect tussen minerale- en plantaardigeinkten. Wij adviseren dus voor drukwerk met een lange levensduur plantaardige inkten te gebruiken.

Wasmiddelen

De offsetdrukkers wordt in principe dagelijks gereinigd. Hierbij worden onder andere de rubberdoeken en het inktwerk schoongemaakt. Hiervoor zijn verschillende reinigingsmiddelen op de markt. Deze worden ingedeeld op basis van hun vluchtigheid. Wij werken met de minder vluchtige reinigingsmiddelen K3 (vlampunt 55-100°C) en niet-vluchtige reinigingsmiddelen, zoals VCA's (Vegetable Cleaning Agents, op plantaardige basis) hier intern "sinasappelsap" genoemd.

Van Son Laserplus inkten

Steeds vaker wordt drukwerk verwerkt op snelle laserprinters, copiers en highvolume-printers. Daarin kan de temperatuur aardig oplopen. Dan is het goed te weten dat er een, speciaal voor die toepassing, hittebestendige inkt is ontwikkeld: LaserPlus van Van Son. LaserPlus is gemaakt op basis van plantaardige oliën en bestand tegen de hoge druk en temperaturen, die zich in laserprinters voordoen. LaserPlus droogt snel op gestreken en ongestre-

ken papier. LaserPlus is gebruiksklaar, heeft een goede pers- stabiliteit en is geschikt voor alle gangbare vellen- en formulieren- offsetpersen. LaserPlus inkten zijn uit voorraad leverbaar in de PANTONE® basiskleuren en de process kleuren. LaserPlus heeft een 100% plantaardige basis.

Laserplus inkten

Nieuwe Plaatbelichter, platen en Offsetpers

Economisch doel: verbeteren kwaliteit en verhogen doorloopsnelheid.
Milieu doel: minimaliseren energieverbruik en gebruik van water en chemicaliën.
Aangeschaft: nieuwe plaatbelichter en drukpers, gebruik nieuwste soort platen.

In onze DTP afdeling, waar de platen voor de drukkerij gemaakt worden, hebben wij enige jaren geleden als één van de eersten in Nederland een CTP-installatie gekocht waarin AGFA AZURA platen belicht kunnen worden. Dit zijn kwalitatief hoogwaardige aluminium offsetplaten met een speciale lichtgevoelige laag die in daglicht verwerkt kunnen worden. Zodoende is geen DOKA of gele ruimte nodig voor het belichten van CTP-platen. Onze keuze voor deze soort platen werd echter bepaald door een andere unieke eigenschap; ze kunnen zonder gebruik van chemicaliën en water ontwikkeld worden. Na het belichten is alleen een ontwikkelmachine nodig met daarin arabische gom; een natuurproduct, dat de plaat ontwikkeld en het opgebrachte beeld beschermd.

Agfa's nieuwe chemievrije thermische digitale plaat

Agfa Graphics heeft een nieuwe plaat geïntroduceerd; de milieuvriendelijke thermische plaat :Azura TS. De nieuwe :Azura TS-plaat, heeft naast een hogere doorvoersnelheid – in sommige gevallen maar liefst 50 % hoger – ook een scherper contrast. De Azura TS bouwt voort op het succes van de oorspronkelijke Azura-plaat door uitwassen met gom te combineren met een gevoeliger coating. Azura maakt gebruik van Agfa's exclusieve ThermoFuseTM-technologie, die beelden zonder chemische ontwikkeling fysisch aan de plaat vasthecht. Het resultaat is een zeer stabiele en voorspelbare belichting die op de drukpers geen enkel compromis vereist. In tegenstelling tot normale thermische platen gebruikt de :Azura TS-plaat een eenvoudig gomproces waarbij de plaat in één eenvoudige stap wordt uitgewassen en gegomd. Op deze manier is de plaat klaar om op de drukpers te worden gebracht zonder dat er chemische ontwikkeling aan te pas is gekomen. Voordelen zijn dat er aanzienlijk minder vloeistof wordt gebruikt, er aanzienlijk minder afval is en er geen chemicaliën in het oog moeten worden gehouden.

Energievriendelijke offsetpers 50% reductie!

In onze drukkerij hebben wij onze Heidelberg Speedmaster 74 verkocht. De keuze is daarna gevallen op een KBA Performa 74. Ondanks dat de nieuwe machine 2 druktorens meer heeft verbruikt hij de helft minder energie

–een milieuarargument dat SenterNovem vergeet-, en is geschikt voor het drukken zonder IPA (IsoPropyl-Alcohol), hetgeen met de oude machine niet mogelijk was. Daarbij heeft deze drukpers infrarood-

droging in plaats van UV-droging. UV-droging vereist namelijk het gebruik van speciale meer milieubelastende inkten en dat vonden wij geen goed idee.

Nieuwe offsetmachines

Bewuste keuze voor Konica Minolta printers

Economisch doel: verbeteren kwaliteit en verhogen doorlooptijd.
Milieu doel: minimaliseren energieverbruik, ozon-emissie en gebruik van chemicaliën.
Aangeschaft: printers van Konica Minolta.

SenterNovem stelt dat printers niet meegenomen kunnen worden in de duurzaamheidsverkenning omdat zij te veel op elkaar zouden lijken. In onze optiek hebben zij het niet helemaal juist; je moet niet naar de printers kijken, maar naar de toner die zij verbruiken. Diezelfde logica volgt zij immers ook bij het kijken naar offsetmachines; men kijkt niet naar de drukpers, maar naar het verbruik van de chemicaliën. Als men naar de toner kijkt dan wordt de keuze heel makkelijk. Als men het milieu als uitgangspunt neemt, dan kies je voor Simitri® HD-polymeertoner. En die wordt alleen gebruikt in engines van Konica Minolta.

Wij investeerden in nieuwe printers

Wij werken met hoogvolume engines van Konica Minolta. Onze printers zijn maximaal 2 jaar oud en behoren tot de meest milieuvriendelijke in hun soort. Niet voor niets ontving Konica Minolta van Oekom research - wereldwijd marktleider op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) - de prime-status binnen het segment computers, randapparatuur en kantoor-elektronica.

Door kortere opwarmtijden, snellere fixeertechnieken en Simitri®-toners zijn de multifunctionals van Konica Minolta zeer energiezuinig.

“Konica Minolta zal innovatieve technologieën blijven ontwikkelen en zich blijven inspannen om wereldwijd te zorgen voor een beter milieu en bij te dragen aan duurzame ontwikkeling”, zegt Ruud van Soest, Marketing Manager van Konica Minolta.

Informatie

Simitri Toner met biomassa

Als men het milieu als uitgangspunt neemt, dan kies je voor Simitri® HD-polymeertoner. Eén van de componenten van Konica Minolta's eigen Simitri® HD-polymeertoner is biomassa. Hierdoor is het hergebruik van de toner CO₂-neutraal en wordt bij het polymerisatieproces ca. 40% minder CO₂-uitstoot gegenereerd dan bij de productie van traditionele toner. Bovendien kan Simitri® HD worden gefixeerd op lagere temperaturen, waardoor het energieverbruik daalt en de bijbehorende CO₂-uitstoot verder wordt verlaagd.

FSC® daar wordt je duurzaam mee

Bossen zijn onmisbaar voor mens en dier. Toch worden de bossen wereldwijd nog steeds bedreigd. Om dat proces te stoppen heeft FSC een certificeringssysteem voor 'goed bosbeheer' opgezet. FSC staat voor Forest Stewardship Council (Raad voor Goed Bosbeheer). FSC werd in 1993 opgericht door uiteenlopende partijen zoals natuur- en milieuorganisaties, boseigenaren, mensenrechtenorganisaties, vertegenwoordigers van lokale bevolkingsgroepen en vooruitstrevende houthandelaren. Samen spraken zij tien principes voor goed bosbeheer af. Volgens FSC betekent goed bosbeheer dat moet worden voldaan aan de hoogste eisen op sociaal, milieuvriendelijk en economisch gebied. De principes zijn algemeen van aard en wereldwijd van toepassing. Ze zijn per regio 'vertaald' naar de lokale omstandigheden. Ze gelden dus voor zowel tropische als niet-tropische bossen. Ook voor de Nederlandse bossen is een standaard opgesteld. Om als papiergebruiker zeker te weten dat uw papier uit FSC-bossen afkomstig is, wordt de hele handelsketen, van bos tot eindproduct, gecontroleerd. Elk bedrijf waarvan de handelsketen is goedgekeurd krijgt een certificaat met een uniek nummer.

Hoe kunt u certificaten controleren?

De geldigheid van een certificaat van een drukkerij kunt u controleren op de website <http://info.fsc.org/>
Vul op die site de naam van de drukkerij in en u weet of het certificaat geldig is en of de drukkerij wel gecertificeerd is.
Onze gegevens opzoeken?
Certificaat code: SKH-COC-000292CF
FSC Licentie code: FSC-C017135

Het keurmerk voor verantwoord bosbeheer

FSC-labels

Drie verschillende soorten labels

100% label

Voor producten met 100% materiaal van FSC gecertificeerde bossen.

Mix label

Voor producten met een combinatie van materiaal uit FSC gecertificeerde bossen, FSC gecontroleerd hout of pulp, en gerecycled hout of pulp.

Recycled label

Voor producten met alleen gerecycled hout of pulp.

